

Соціально-економічне дослідження потенціалу робочої сили

в Одеській області (Україна)

Квітень – травень 2024 року

КЛЮЧОВІ ТЕЗИ

- Більшість респондентів була офіційно працевлаштована, причому частка жінок та чоловіків серед них була майже однаковою. Водночас жінки частіше повідомляли про безробіття, у тому числі про неоплачувану домашню роботу. Також ВПО повідомляли про безробіття вдвічі частіше, ніж непереміщені особи. Молоді респонденти та чоловіки частіше були неофіційно працевлаштовані. Більшість респондентів не працювала за спеціальністю, за якою здобула освіту. Водночас понад дві третини респондентів, незалежно від статі та статусу проживання, повідомили про значне погіршення свого економічного становища та зниження здатності заощаджувати. Зокрема, жителі сільської місцевості сильніше відчували фінансові труднощі.
- Молоді респонденти частіше перебували у пошуку роботи та були більш гнучкими у питаннях працевлаштування, демонструючи готовність до зміни місця проживання, спеціальності та вимог до графіка роботи. Для усіх груп населення рівень заробітної плати був найважливішим критерієм при виборі роботи, причому більшість респондентів орієнтувалася на середній рівень заробітної плати в регіоні. Втім, чоловіки частіше розраховували на вищу заробітну плату. Серед опитаних жінок і чоловіків спостерігався чіткий розподіл у секторах за бажаною робочою спеціалізацією.
- Респонденти, які проживають у сільській місцевості, стикалися з більш серйозними проблемами на ринку праці. Вони рідше були працевлаштовані, ніж міські респонденти, а також розраховували на нижчу заробітну плату та вважали проживання у сільській місцевості перешкодою для пошуку роботи. Крім того, жителі сільської місцевості частіше вказували на відсутність вакансій та зазначали брак навчальних закладів у своїй місцевості перешкодою у доступі до професійної (пере)підготовки.
- Протягом минулого року курси професійної підготовки пройшла невелика частка респондентів. Водночас більше третини опитаних висловили готовність пройти курси перепідготовки та підвищення кваліфікації з метою досягнення відповідності вимогам роботодавців. Зокрема, найбільш зацікавленими групами були жінки, міські жителі, ВПО та наразі працевлаштовані особи. Основними перешкодами були висока вартість навчання та брак часу.

КОНТЕКСТ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ

Російське повномасштабне вторгнення в Україну, яке триває з 2022 року, серйозно позначається на економічній ситуації у країні. Зокрема, внаслідок відтоку мільйонів працівників за кордон, масового переміщення населення у межах країни і мобілізації чоловіків український ринок праці має ряд проблем, серед яких — нестача кваліфікованих працівників. Крім того, система освіти має проблеми з адаптацією програм професійної підготовки до зростаючих потреб економіки. Збільшилася кількість людей, які працюють неофіційно, особливо чоловіків, які намагаються уникнути мобілізації. Це ще більше спотворює динаміку ринку праці. Зазначені проблеми у поєднанні з секторальним і географічним дисбалансами у відновленні економіки позначаються на дедалі складнішій ситуації у сфері зайнятості. У цьому контексті метою даного дослідження є вивчення ключових тенденцій і можливостей для відновлення ринку праці, визначення профілю робочої сили у досліджуваних регіонах, а також оцінка потреб, перешкод та стратегій шукачів роботи і роботодавців. За підтримки Міністерства міжнародних справ Канади фахівці REACH провели низку соціально-економічних досліджень з метою надання інформаційної підтримки реалізації командою Acted проєкту «Забезпечення розширення економічних прав та можливостей жінок для відновлення і розвитку» (SEED). З кінця 2023 року REACH в Україні провела дослідження у 4 областях: Одеській, Миколаївській, Вінницькій та Чернігівській.

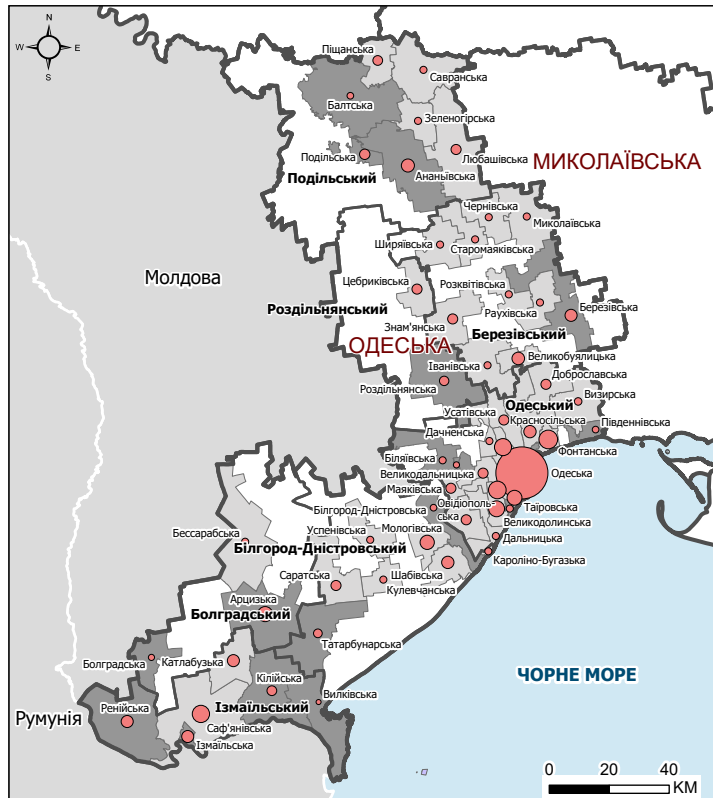

In partnership with

Canada

REACH Informing more effective humanitarian action

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ВИБІРКИ

Загальна кількість інтерв'ю

1 359

Стать

Жінки

60%

Чоловіки

40%

Місцевість

Село

59%

Місто

41%

Вік

18-25

9%

26-30

6%

31-35

8%

36-40

13%

41-45

12%

46-50

11%

51-55

9%

56-60

9%

61-65

10%

66-70

7%

71-75

4%

75+

2%

Статус переміщення

ВПО

7%

Непереміщені особи

92%

Джерела даних
Адміністративні межі: УКТС ООН

Сімейні характеристики

Є діти віком до 14 років 28%

Є утриманці, які потребують догляду 16%

Статус зайнятості

Працевлаштовані 92%

Безробітні 8%

* 1 010 із 1 359 осіб вибірки (усі старше 18 років) належали до працездатного населення, визначеного сумою кількості працевлаштованих і безробітних. Респонденти вважалися працевлаштованими, якщо вони повідомляли, що наразі працюють. Водночас безробітними вважалися ті, хто повідомляв, що наразі не працює, але перебуває у пошуку роботи (це дещо відрізняється від самостійно визначеного безробіття). При визначенні відсоткового співвідношення працевлаштованих і безробітних респондентів в знаменнику вказувалися ті респонденти, які належали до працездатного населення.

Допомога

Не отримували допомоги в минулому році 74%

Отримували допомогу від міжнародної НУО в минулому році 11%

Отримували допомогу від національної НУО в минулому році 3%

Вразливості

Член багатодітної родини 4%

Одинокий батько / мати 2%

Ветеран 4%

Людина з інвалідністю 6%

Пенсіонер 23%

Найвищий отриманий освітній рівень

Початкова середня освіта 0,6%

Базова середня освіта 9%

Повна середня освіта 20%

Професійно-технічна освіта 34%

Вища освіта (незакінчена) 6%

Бакалавр 8%

Магістр, спеціаліст 22%

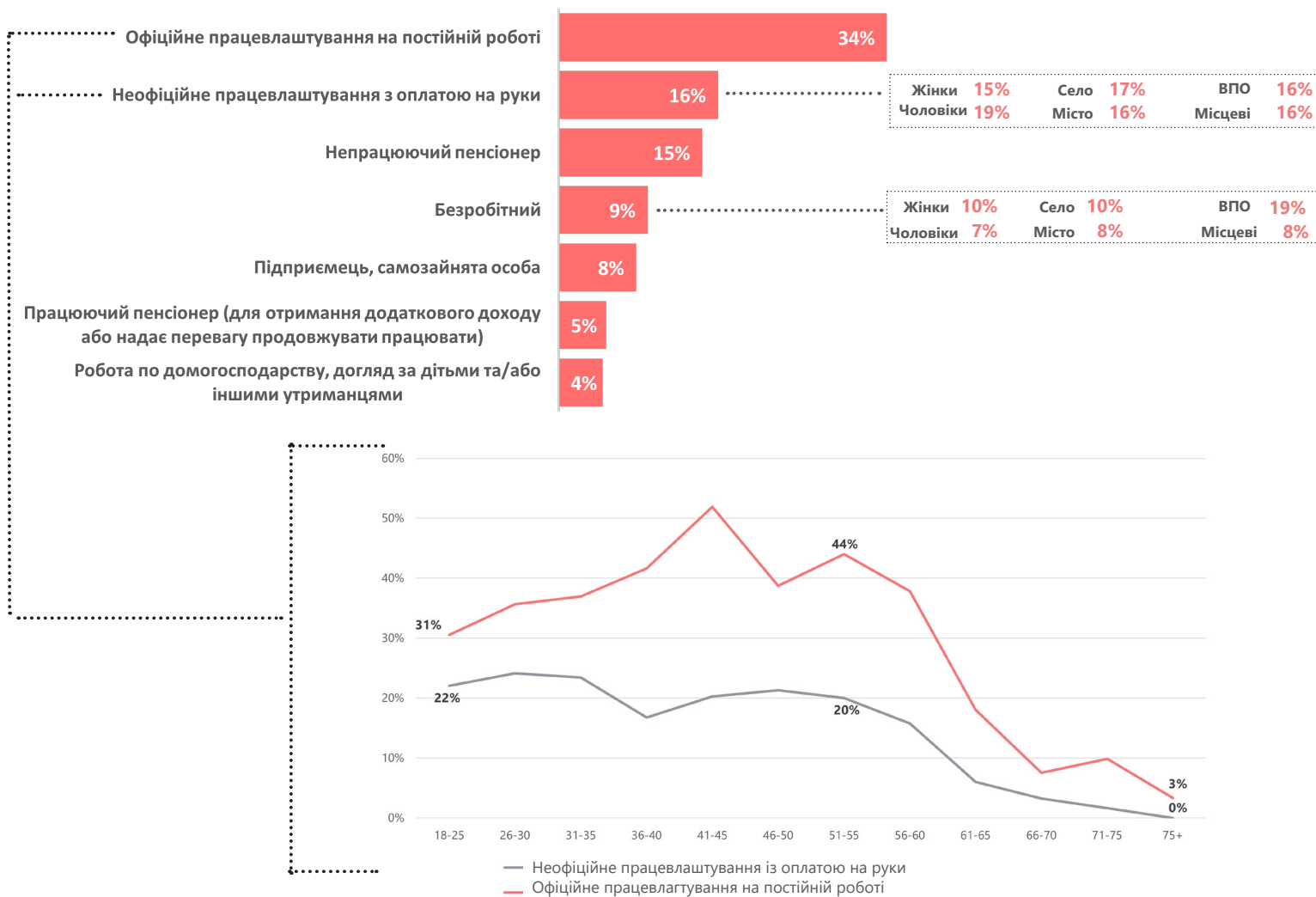
Кандидат наук / Доктор філософії 0,4%

ПРО REACH

Ініціатива REACH сприяє розробці інформаційних інструментів та продуктів, які підвищують спроможність суб'єктів гуманітарної діяльності ухвалювати рішення на основі фактичних даних у контекстах надзвичайних ситуацій, відновлення та розвитку. Методології, які використовує REACH, охоплюють збір первинних даних і глибокий аналіз, а вся діяльність здійснюється через механізми міжвідомчої координації гуманітарної допомоги. REACH – це спільна ініціатива організацій IMPACT Initiatives, ACTED і Навчального та науково-дослідного інституту – Програми ООН з використання спутникової інформації в оперативних цілях (UNITAR-UNOSAT).

ЗАЙНЯТІСТЬ І ДОХІД

% респондентів, за повідомленою ситуацією із зайнятістю (один варіант відповіді, N=1359)

% респондентів, які зазначили різні джерела доходу (декілька варіантів відповіді, N=1359)

% респондентів, які повідомили про збільшення або зменшення своїх доходів (один варіант відповіді, N=769)

	Загалом	Село	Місто
Збільшився	21%	14%	28%
Зменшився	71%	76%	64%
Не змінився	4%	5%	3%

Зменшення доходів найбільше вплинуло на чоловіків віком від 26 до 65 років, причому максимальне зменшення у доходів було зафіксоване у віковій групі від 46 до 50 років, у безробітних та підприємців / самозайнятих, а також мало однаковий вплив на ВПО та непереміщених осіб.

Жінки та чоловіки, а також ВПО та непереміщені особи відчували фінансові труднощі майже однаково. Водночас жителі сільської місцевості мали більші фінансові труднощі.

Негативне сприйняття інформантами свого матеріального становища з віком ставало сильнішим, причому максимальні показники були зафіксовані у респондентів віком від 60 до 70 років.

ПОШУК РОБОТИ

12% респондентів повідомили, що наразі шукають роботу

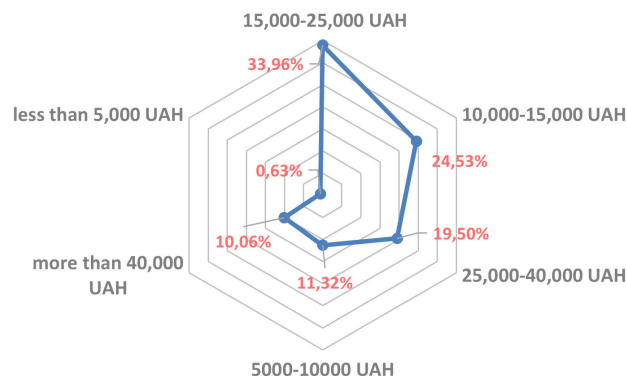
Вразливі групи населення, які шукали роботу:

Багатодітні батьки	18%	ВПО	11%
Одинокі батьки	24%	Пенсіонери	4%
		Ветерани	4%

Плани щодо зміни роботи однаково мали як жінки, так і чоловіки. ВПО в 3 рази частіше думали про зміну роботи, ніж непереміщені особи. Люди віком від 18 до 25 років у 2 рази частіше, ніж інші респонденти, розглядали можливість зміни роботи.

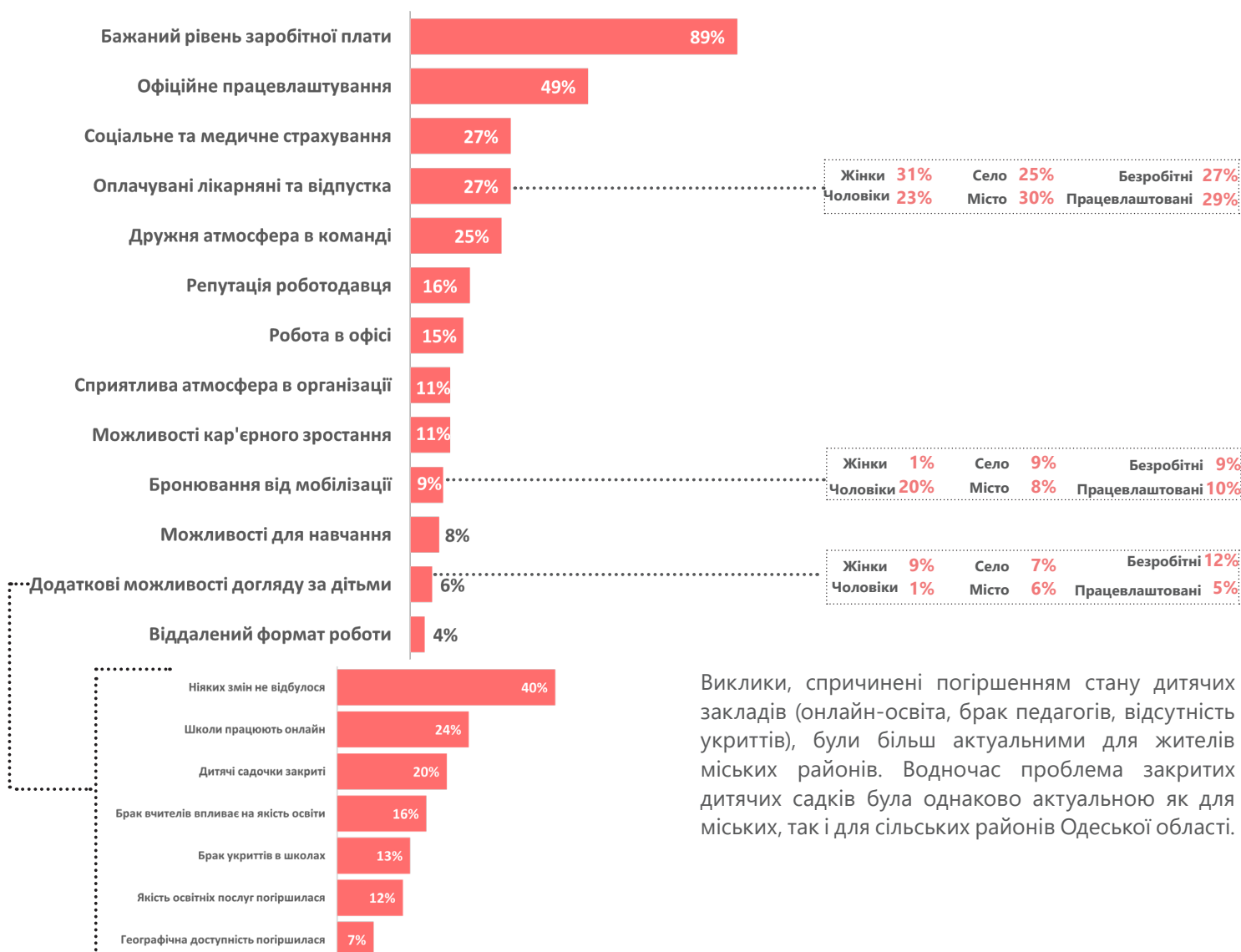
Найчастіше згадуваним критерієм при виборі роботи серед усіх верств населення був рівень заробітної плати, на що загалом вказали 53% респондентів.

% опитаних шукачів роботи, які зазначили бажаний діапазон заробітної плати із 6 запропонованих (один варіант відповіді, N=159)

Чоловіки майже вдвічі частіше, ніж жінки, розраховували на вищий рівень заробітної плати у межах від 25 000 до 40 000 грн (30% чоловіків проти 14% жінок). Водночас жінки частіше, ніж чоловіки, погоджувалися на рівень заробітної плати від 10 000 до 15 000 грн, який є нижчим за середній показник по області (29% жінок проти 17% чоловіків).

% респондентів, які назвали найважливіші критерії при виборі роботи (декілька варіантів відповіді, N=1357)

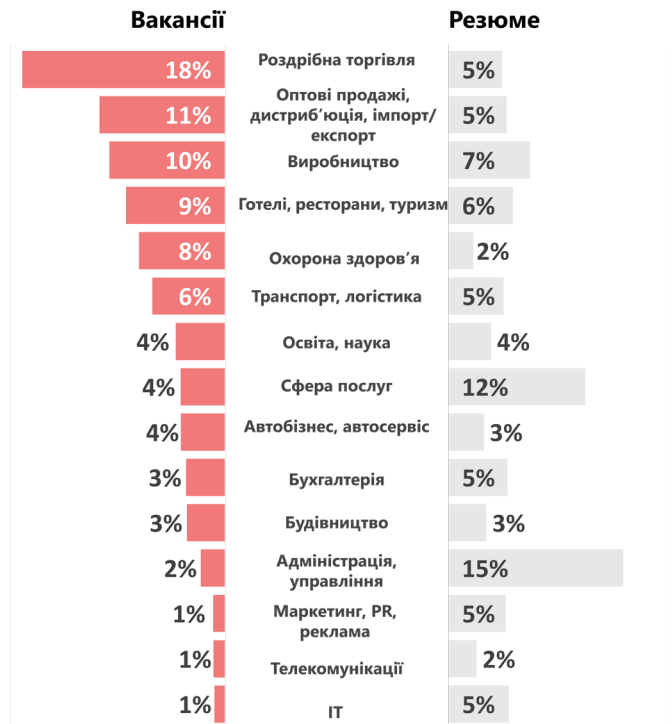
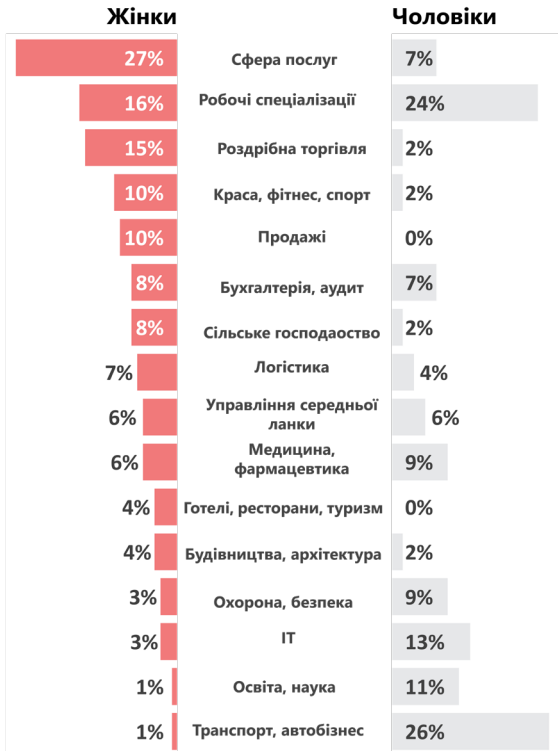

Виклики, спричинені погіршенням стану дитячих закладів (онлайн-освіта, брак педагогів, відсутність укриттів), були більш актуальними для жителів міських районів. Водночас проблема закритих дитячих садків була однаково актуальною як для міських, так і для сільських районів Одеської області.

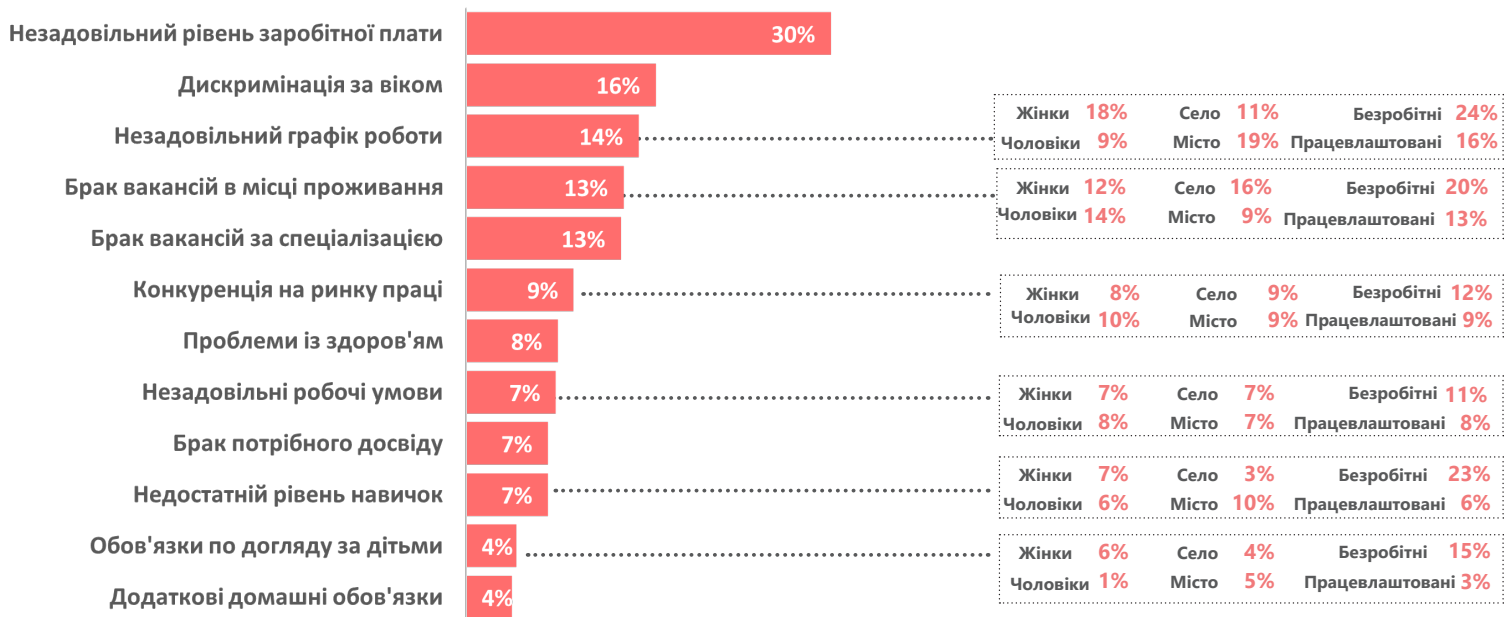
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ | УКРАЇНА

% респондентів, які зазначили бажані для себе сектори зайнятості (декілька варіантів відповіді, N=159)

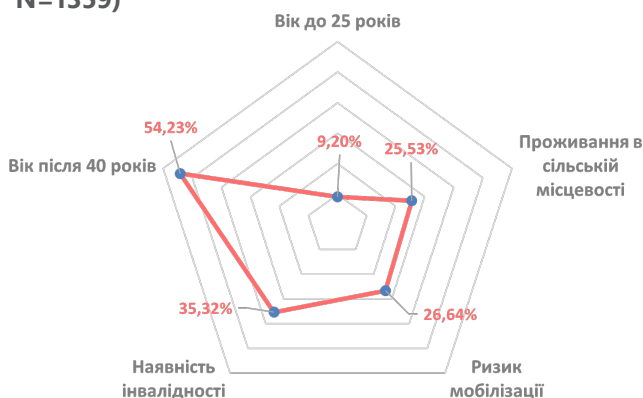
Вакансії і резюме в Одеській області, опубліковані на сайті пошуку роботи work.ua, за секторами (листопад 2024 року)

% респондентів, які назвали перешкоди у пошуку нової роботи (декілька варіантів відповіді, N=1359)

% характеристик, які, на думку респондентів, ускладнюють пошуки роботи (декілька варіантів відповіді, N=1359)

На думку респондентів, пошук роботи найбільше ускладнювали такі характеристики, як вік старше 40 років, проживання в сільській місцевості, наявність інвалідності та призов до армії. Жінки частіше порівняно з чоловіками вбачали перешкоду у приналежності до вікової категорії старше 40 років (59% проти 46%). Лише 5% усіх респондентів вважали, що статус ВПО ускладнює пошук роботи, і цю думку поділяли 29% опитаних ВПО. Для вразливих груп головною перешкодою був вік старше 40 років, на що вказали багатодітні сім'ї (56%), самотні батьки (61%), люди з інвалідністю (67%) та ветерани (24%).

% респондентів, які розглядали працевлаштування в іншому місті або регіоні (N=159)

Загалом **36%**

Жінки **31%** Село **49%** Безробітні **26%**

Чоловіки **46%** Місто **26%** Працевлаштовані **48%**

ВПО частіше, ніж непереміщені особи, шукали роботу в іншому місті (45% проти 34%).

Найбільш відкритими до пошуку роботи в іншій місцевості були респонденти вікової групи від 26 до 30 років (56%). Водночас було б неправильно вважати, що мобільність була більш характерною для молодих людей, оскільки респонденти віком від 31 до 35 років (23%) були менш схильні до пошуку роботи в іншій місцевості порівняно, наприклад, з респондентами передпенсійного віку (51-55 років) (37%).

ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ

% респондентів, які пройшли курси підвищення кваліфікації або навчання у минулому році (N=1359)

Загалом **15%**

Жінки **14%** Село **11%** Безробітні **17%**

Чоловіки **16%** Місто **21%** Працевлаштовані **19%**

ВПО **29%** Непереміщені **13%** Особи, які повернулися **44%**

% респондентів, які назвали види нещодавно закінчених курсів підвищення кваліфікації/навчальних курсів (N=201)

Курси підвищення кваліфікації **70%** Мовні курси **13%**

Психологічні тренінги **19%** IT-курси **4%**

Перепідготовка за новою спеціалізацією **13%** Курси з основ ведення бізнесу **4%**

% респондентів, які потребують перепідготовки або інших курсів підвищення кваліфікації (N=1359)

Загалом **16%** Безробітні **32%** Жінки **19%**

Працевлаштовані **19%** Чоловіки **12%**

% респондентів, які назвали види каналів пошуку роботи, якими користувалися (N=1359)

Міські жителі частіше користуються онлайн-платформами, такими як сайти пошуку роботи (39%) та соціальні мережі (27%), ніж сільські жителі (14% і 13% відповідно). Лише **4%** респондентів повідомили, що користувалися послугами приватних рекрутингових агентств.

% респондентів, які зазначили тип постачальника нещодавно закінчених курсів підвищення кваліфікації/навчальних курсів (N=202)

% респондентів, які висловили бажання пройти курси підвищення кваліфікації, щоб відповідати вимогам роботодавців (N=1339)

Загалом **34%**

Жінки **37%** Село **28%** Безробітні **62%**

Чоловіки **29%** Місто **43%** Працевлаштовані **38%**

ВПО **51%** Непереміщені **33%** Особи, які повернулися **42%**

% респондентів, які зазначили бажані для себе сектори професійної підготовки (декілька варіантів відповіді, N=220)

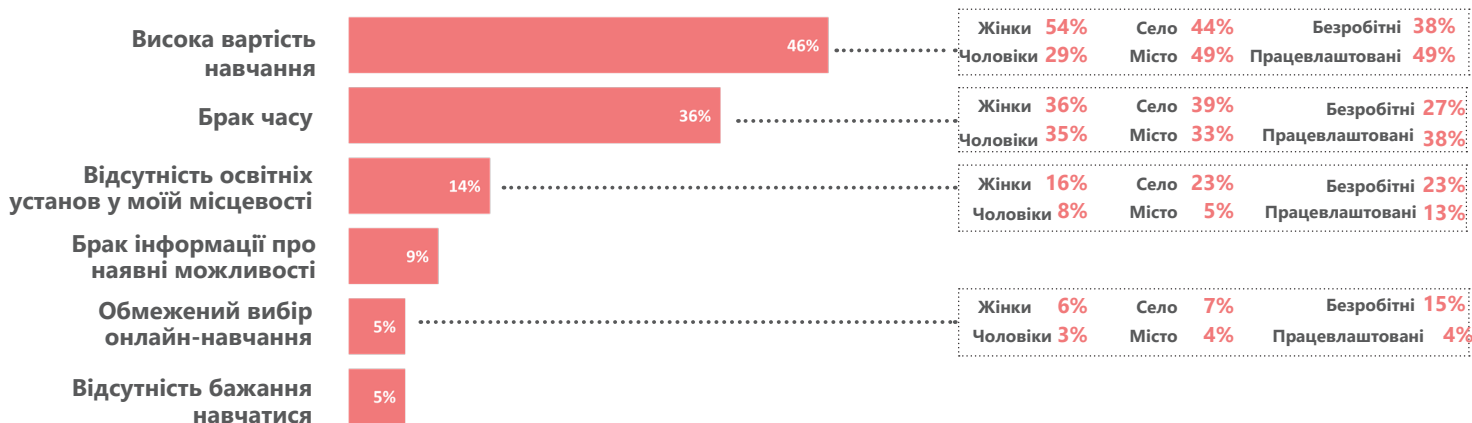
% респондентів, які зазначили бажану форму навчання (один варіант відповіді, N=220)

% респондентів, чиї роботодавці запропонували їм безкоштовне навчання (один варіант відповіді, N=839)

% респондентів, які назвали перешкоди у доступі до професійного навчання (декілька варіантів відповіді, N=220)

% респондентів, зареєстрованих у центрах зайнятості (один варіант відповіді, N=1359)

Загалом 21%

Жінки 23%	Село 22%	18-35 3%
Чоловіки 19%	Місто 21%	36-60 13%

Згідно з отриманими даними, в центрах зайнятості було зареєстровано **23% безробітних** респондентів, **31% людей з інвалідністю**, **45%** респондентів з-поміж **одиноких матерів/батьків** та **20%** ветеранів.

18% респондентів повідомили, що відвідували курси перепідготовки, які пропонують центри зайнятості. Зокрема, вони навчалися бізнес-плануванню (9%), фінансовій грамотності (9%), управлінню проектами (7%), а також проходили курси за будівельними спеціальностями (7%).

% респондентів, які зазначили послуги, якими вони скористалися у центрах зайнятості (декілька варіантів відповіді, N=292)

ОСНОВНІ АКЦЕНТИ

Дослідження профілю працездатного населення Одеської області продемонструвало, що на час проведення опитування більшість інформантів була працевлаштована, причому 31% респондентів мав неповну зайнятість (зокрема, опитані, які ідентифікували себе як безробітні, люди, які виконували неоплачувану домашню роботу, доглядали за дітьми, непрацюючі студенти і непрацюючі пенсіонери). Водночас під час аналізу категорії працездатного населення за визначенням МОП (безробітні і наразі у пошуку роботи) було виявлено, що 8% респондентів — безробітні. З огляду на наміри та стратегії пошуку роботи слід зазначити наступні ключові моменти:

- найбільш важливими критеріями під час пошуку роботи були бажаний рівень заробітної плати, офіційне працевлаштування, соціальне та медичне страхування, оплачувана відпустка і лікарняні.
- До основних перешкод на шляху до працевлаштування інформанти відносили незадовільну заробітну плату, дискримінацію за віком, незадовільний графік роботи, брак відповідних вакансій у місці проживання, брак вакансій за відповідною спеціальністю.
- Найбільш вразливими категоріями на ринку праці були сільські жителі, шукачі роботи старше 40 років і деякі вразливі групи населення, такі як одинокі матері / батьки, багатодітні батьки та люди з інвалідністю. У випадках необхідності здійснювати догляд за дітьми жінки стають окремою вразливою категорією. Слід зазначити, що одна людина може мати кілька вищезгаданих вразливостей, що суттєво підвищує ризик безробіття і обмежує її можливості працевлаштуватися.
- Навчання і освіта, очевидно, є важливою стратегією підвищення конкурентоспроможності на ринку праці для окремих категорій шукачів роботи. Значна частка респондентів вважала, що додаткові навчальні можливості можуть збільшити шанси працевлаштуватися. Слід зазначити, що саме безробітні, жінки та жителі міських населених пунктів включали навчальний компонент у свою стратегію досягнення відповідності вимогам роботодавців. Запити на навчання дещо відрізнялися у жінок і чоловіків. Також відрізнялися побажання щодо форми навчання: зокрема, чоловіки надавали перевагу онлайн-навчанню. Водночас слід зазначити, що серед основних перешкод у доступі до навчання була його висока вартість, особливо на думку опитаних жінок.

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ

Збір даних для соціально-економічного дослідження трудового потенціалу було проведено у період з 15 квітня по 14 травня 2024 року. Кількісні дані було зібрано в єдиній Кобо-формі для структурованих інтерв'ю з 5 385 дорослими жителями чотирьох областей, у тому числі 1 359 респондентами в Одеській області. Розмір вибірки визначався чисельністю населення,* стратифікованого за міським/ сільським типом місцевості, з довірчою ймовірністю 97% і похибкою 5%. Якісні дані було зібрано шляхом проведення 68 індивідуальних інтерв'ю (II) з представниками навчальних закладів та відділів кадрів (HR) на підприємствах, у тому числі 21 II в Одеській області (даний інформаційний бюлетень не містить результатів якісного дослідження).

Крім того, дані з резюме і вакансій, опублікованих на сайті пошуку роботи work.ua, було зібрано за допомогою скриптів, створених в RStudio, що дозволило отримати кількісну картину динаміки ринку праці, у тому числі демографічні профілі шукачів роботи і секторальні тенденції. Дані, отримані з сайту work.ua, відображають лише кількість опублікованих вакансій і резюме протягом одного місяця збору даних. Також обмеження можуть проявлятися в репрезентативності на рівні громади, району і неповному переліку усіх вакансій за спеціалізацією / сектором на досліджуваній території, оскільки деякі роботодавці можуть використовувати інші канали пошуку працівників. Метод двоступеневої випадкової вибірки застосовувався окремо для міської та сільської місцевостей. Рандомізований відбір кожного ДГ у межах первинної територіальної одиниці вибірки здійснювався за допомогою підходу на основі ГІС. На початковому етапі формування вибірки було виключено прифронтові та недоступні території, що може обмежувати репрезентативність результатів для певних районів.

*Через застарілий характер даних останнього перепису населення, проведеного в Україні у 2001 році, та масового переміщення населення забезпечити точні демографічні дані по країні складно. Розрахунок розміру вибірки було проведено за допомогою поєднання даних перепису населення і даних Оксфордського дослідження від квітня 2023 року. Території, визначені службами безпеки як недоступні, було виключено з бази вибірки.